

CATECHISMVS ²

*parvus pueris primùm Lati-
né qui ediscatur , proponen-
dus in Scholis.*

LONDINI.

*Apud Ioannem Dayum Typo-
graphum. An. 1583.*

Cum privilegio.

CA THE CHISMVS

Proton pueri pueri pueri

in pueri pueri pueri

in pueri pueri

in pueri pueri

in pueri pueri

in pueri pueri

n
r

in
su
sa
q
q
a
p
in
c
q
q
r
a
p

285571010101

Reverendissimis in x238.3
Christo Patribus ac domi- N862
nis Matthæo Archiepiscopo Can- 1583
tuariensi, Edmundo Archiepis. E-
boracensi, Edwino Episc. Londinen-
si, aliisq; reverendis Patribus, Episco-
pis Ecclesiæ Anglicanæ, vigi-
lantissimis fidelissimisq;
Pastoribus.

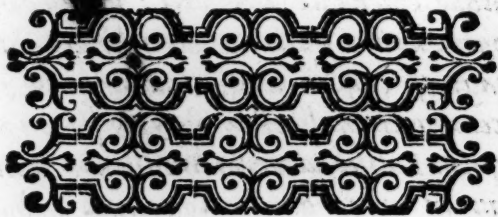

*Vim pietas fundamentum
sit virtutum omnium, par-
est, ut teneri puerorum a-
nimi piis statim opinionibus
imbuantur. Ad hunc igitur pietatis u-
sum, Catechismum illum parvum de
sermone vulgari nostro in Latinum,
quantum efficere & consequi possit,
quantumq; per religionem licebit, purè
atque emendatè converti: ut habeant
pueri nostri statim atque scholam sunt
ingressi, ipsorum etati atque ingenio ac-
commodatum libellum piium & parvum,
quem Latine ad verbum ediscant: quem
quum antea quoque cognitum habue-
rint, eundem illum verbis novum au-
dire, sententia veterem recognoscere, ut
parum difficile, ita magnopere ipsis incum-
-*

A. y. dum

*dum erit . Quod si quis plerisq; in locis
prölixé magis responsum esse existima-
bit , quám sit commodum ad captum me-
moriolámq; puerilem , is sciat , religioni
me habuisse , de Catechismo ab authori-
tate publica approbato , quicquam mo-
vere aut immutare . Hic libellus si infi-
mis scholarum clasibus atque ordinibus
(interposita autoritate vestra) ediscen-
dus proponatur , initium indé su-
mere pueri nostri, & aliquem
gradum aditúmque ad maio-
ra assequi possunt atque
obtinere.*

*Vestri studiosissimus observan-
tissimúsque. A.N.*

locis
ima-
me-
rioni
bori-
mo-
infi-
ribus
cem

Voti sponsio in Baptismo.

*In nomine Patris, et Filii, & Spi-
ritus Sancti, Amen.*

Magister.

Vo nomine appellaris?

Auditor.

N. aut M.

*M. Quis hoc tibi no-
men imposuit?*

*A. Qui voti se sponsione Deo pro
me obligarunt in Baptismo meo:
In quo Christi membrum, filius
Dei, & regni coelestis hæres sum in-
stitutus.*

*M. Quid tunc pro te Confesso-
res illi susceperunt?*

*A. Tria Deo sponderunt vo-
veruntq; meo nomine: Primum,
quod Diabolum, cunctaq; ejus o-
pera, inanem pompam atque vani-
tatem impii mundi, & vitiosos om-
nes carnis appetitus funditus repu-
diarem. Secundum, quod Christi-
anæ fidei articulos universos crede-
rem. Tertium, quod sanctissimæ Dei
voluntati obtemperarem, atque præ-*

A. iij.

ceptis

ceptis eius parerem, & ad illorum rationem totius vitæ formam dirigerem.

M. An illorum voto promissoq; teneri te putas, ea credere & præstare, quæ illi pro te receperunt?

A. Maxime profecto. Et Deo opem mihi atque auxilium ferente, enitar quantum quidem facere potuero. Coelesti verò patri maximas ex animo gratias ago habeoq; , quod me per Iesum Christum Servatorem in hunc salutis statum deduxerit. Simulq; Deum precor, vt divina me virtute sua imbuat, quò eundem usque extremum spiritû, & vltimû vitæ usum perpetuò retineam.

M. Recita mihi articulos fidei Christianæ.

A. CREDO IN DEVM PATREM
OMNIPOTENTEM, CREATOR-
REM COELI ET TERRÆ: ET IN
IESVM CHRISTVM, FILIVM E-
IVS VNICVM DOMINVM NO-
STRVM, QVI CONCEPTVS EST
SPIRITV SANCTO, NATVS EX
MARIA VIRGINE: PASSVS SVB
PONTIO PILATO, CRVCIFIXVS
MOR-

MORTVVS, ET SE PVLTVS EST;
DESCENDIT AD INFEROS, TER-
TIA DIE RESVRREXIT AMOR-
TVIS: ASCENDIT AD COELVM,
SEDET AD DEXTERAM DEI PA-
TRIS OMNIPOTENTIS, VNDE
VENTVRVS EST AD IVDICAN-
DVM VIVOS ET MORTVOS. CRE-
DO IN SPIRITVM SANCTVM.
SANCTA MECCLESIAM CATHO-
LICAM. SANCTORVM COMMV-
NIONEM, REMISSIONEM PEC-
CATORVM, CARNIS RESVRREC-
TIONEM, ET VITAM ÆTERNAM.
AMEN.

M. Quid ex his fidei articulis po-
tissimum discis?

A. Primó, in Deum Patrem crede-
re, qui me, & mundum univ-
ersum fabricatus est. Secundó in Deum Fi-
lium, qui me, & universum genus
humanú redemit. Tertió, in Deum
Spiritus sanctum, qui me, & omnes
a Deo electos sanctificat.

M. Dicebas sponsores illos tuos,
tuo nomine in se recepisse præcepta
te divina esse observaturum. Dic mi-
hi quot ea sint.

A. Decem.

M. Quæ?

A. iiii.

A.

A. Eadem , quæ in vigesimo capite Exodi extant : quæ Deus ipse ad hunc modum effatus est . EGO SUM DOMINUS DEVS Tuus, QUI TE EDUXI EX DOMICILIO SERVITUTIS AEGIPTIAE. NON HABEBIS DEOS ALIENOS CORAM ME.

Miserere nostri O Deus: mentesq; nostras ad huic legi parendum inclina.

2. SIMVLACRVM VLLIVS REI, QVÆ AVT SVpra IN COELO, AVT INFRA IN TERRA AVT IN AQVIS INFRA TERRAM, SIT, NON EFFINGES : EA NON VENERABERIS NEQVE COLES. NAM EGO SUM DOMINVS DEVS TVVS, ZELOTYPVS, QVI PARENTVM INIMICITATEM ETIAM IN LIBERTV VINDICO AD TERTIAM VSQVE QVARTAMQVE PROGENIEM OSORVM MEI, CLEMENTIA QVE VTOR AD MILLESSIMAM VSQVE PROGENIEM, ERGA MEI AMANTES , MEAQVE PRÆCEPTA CONSERVANTES.

Miserere nostri O Deus : &c.

3. NOMEN DOMINI DEI TVI INANITER NON VSVRPABIS, NEQVE ENIM SINET IMPVNITVM DOMINVS, QVI EIVS NOMEN INANITER, ADHIBVERIT.

Miserere

Decem praecepta.

Miserere nostri O Deus. &c.

4. DIEM SABBATI SANCTE AGERE MEMENTO, SEX DIEBUS OPERABERIS, ET FACIES OMNIA OPERA TVA: SEPTIMO VERO DIE, QVOD EST DOMINI DETVI SABBATVM, NVLLVM OPVS FACIES: NEC TV, NEC FILIVS TVVS, NEC FILIATVA, NEC SERVVS TVVS, NEC ANCILLA TVA, NEQVE IVMENTVM TVVM, NEQVE APVD TE DEGENS PEREGRINVS. NAM SEX DIEBUS PERFECIT DEVS COELVM ET TERRAM, ET MARE, ET QVICQVID IN ILLIS CONTINETVR, SEPTIMO QVIEVIT. ITAQVE DIEM SABBATI SACRVM, SIBI QVEDICATVM ESSE VOLVIT.

Miserere nostri O Deus: &c.

5. HONORA PATREM ET MATREM, VTSIS LONGÆVVS SVPER TERRAM, QVAM DATVRVS EST TIBI DOMINVS DEVS TVVS.

Miserere nostri O Deus &c.

6. NON OCCIDES.

Miserere nostri O Deus. &c.

7. NON ADVLTERABERIS.

Miserere nostri O Deus &c.

8. NON FVRABERIS.

Miserere nostri O Deus. &c.

9. NON ERIS ADVERSVS PROXIMVM

IMVM TVVM TESTIS MENDAX.

Miserere nostri O Deus. &c.

A. NON CONCVPISCES CVIVS-
QVAM DOMVM, NON VXOREM
NON SERVVM, NON ANCILLAM,
NON BOVEM, NON ASINVM,
NEC QVICQVAM OMNINO A-
LIVD, QVOD ALTERIVS SIT.

*Miserere nostri O Deus: & leges has
tuas uniuersas in animis nostris ut in-
scribas te oramus.*

M. Quid ex istis mandatis præci-
puè discis?

A. Duo: Pietatem primùm erga
Deum: deinde meum erga homi-
nes officium addisco.

M. Pietas aduersus Deum quæ est?

A. Pietas erga Deum est, in eum
credere, eum timere: cum toto pec-
tore, mente tota, tota anima, viri-
bus totis amare: illum venerari: illi
omnia accepta referre: in illo fidu-
ciam omnem collocare: ipsius im-
plorare opem: ipsius sanctissimo
nomini, & verbo summam venera-
tionem præstare: & illi per omnem
vitam studiosè fideliterq; inservire.

M.

Q. Quod est tuum erga proximū officium?

A. Illum, eādem, qua meipsum, benevolentia & charitate complecti. Omnibus hominibus facere, quod mihi ab illis fieri velim. Parentes charos & in honore habere, eos fovere, & tueri. Principi & magistratibus honorem tribuere, & illorum me imperio & potestati subijcere. Autoritate præditis omnibus, Doctoribus, Ecclesiæ Ministris, & præceptoribus dicto audiētem esse. Superiores omnes observare & revere-
re. Neminem dicto factovē lædere: veritatem retinere: servare aequitatem in rebus omnibus: mentem ab omni malitia odióq; vacuam atque integram servare: manus a fraude, furto, lacerocinijs: linguam ab omni maledicentia, mendatio, & ab infamia cuiquā inferenda abstinere. Corpus temperaté, sobrié, & casté habere: aliena non concupiscere neque appetere. Res ad vivendum necessarias iusté mihi, & cum fide
acqui-

acquirere: & in eo vitæ statu, in quo
me Deus collocabit, officium non
deserere.

M. Volo te mi fili, de certis adhuc
quorundum officijs fusiùs paulò di-
cere, illaq; primùm, quæ in colendis
obedientiæ officijs sita sunt explica-
re: cuius virtutis munera ad ætatis
conditionisq; tuæ rationem maximè
pertinent. Age ergò, dic mihi pri-
mùm, quod sit subiectorū erga suū
principem officium.

Rom. 13.
1. Pet. 2.

A. Sancti Apostoli diui Paulus &
Petrus docent potestates omnes su-
periores a Deo creatas & cōstitutas
esse, & eos, qui potestati resistunt,
cōtra diuinum decretum repugna-
re, ipsosq; sibi damnationem accer-
sere, subiectos proinde omnes, eti-
am atque etiam mouent, vt princi-
pem suum metuant, diligant, colant
eius legibus, edictis, præceptis, le-
gumq; & regni ministris modeste
pareant: idq; non propter metum
solū, sed rectæ etiam voluntatis
conscientiam: vt vectigalia omnia,
tribu-

tributâque debita conferant: nec o-
pibus solum omnibus, sed & corpo-
ribus etiâ suis principi fideliter in-
seruiant: Deum item precibus om-
nibus orare debent, vt principē tue
ri, & in omni bonitate, pietatēque
non conseruare modò, sed cumula-
tiùs etiam augere, aut mores eius, si
fortè malus fuerit, emendare velit:
omnibus denique bonorum subdi-
torum officijs promereri, & princi-
pe facili bonoque in se vtantur.

M. Nunc de liberorum erga parentes officijs narra.

A. Sacra Scriptura liberos iubet Ephē. 6.
parentibus obtemperare, atque in- Collof. 3.
seruire: parentes timere, charissimos Prou. 14.
eos habere, eos colere & reuereri: 15. & 17. & 29.
eaque non verbis solū, sanctisque,
sed verè etiam atque ex animo præ-
stare: parentum præceptis parere,
& vitæ eorū exempla imitari: a pa-
rentibus si quando castigentur, pa- Heb. 12.
tienter ferre Deum optimum maxi-
mum, vt parentes saluos atque con-
seruatos velit, assiduè suppliciterq;
precari;

precari : parentes , si fortè in egestatem , aut afflictam fortunam inciderint , facultatibus suis sublevare atque alere : parendo , cunctisque piorum liberorum officijs præstandis , nullam paterni erga se amoris bonitatisq; promerendæ occasionem amittere.

1. Tim. 5.

M. Iam abs te audire velim , quid de spiritualium liberorum , paracorum videlicet , vel curialium , auditorumq; officijs erga pastores suos , & concionatores , ut spirituales parentes , didiceris.

Math. 13.

A. Paroecis auditoribusq; in verbo Dei precipitur , ut pastoribus suis & concionatoribus duplicem honorem tribuant : id est , ut eos non reverentur solum , illisque obtemperent : verum etiam ut tum verbis , tum subsidijs suis illos sublevant , atque sustentent . In primis verò cavere debent , ne bonum divini verbi semen per illos seminatum , incuria desidiaque sua , ut in faxetum , aut solum sterile sparsum perire patiantur.

M.

M. Servorum nunc quæ sint officia declarato.

A. Servorum adversus dominos officia in sacris literis sic describuntur. Ephē. 6.
Collos. 3.
Serui, dominis vestris terrestribus in omnibus obedite, cum timore atque tremore, simplicitérque & ex animo, ut Christo, ipsi obsequentes: non simulata sedulitate oculis servientes, ut qui hominum benevolentiam captant, sed ut servi Christi: quicquid verò feceritis, animo id æquo libentiq; facite, ut Dei potius quam hominum voluntati obtemperantes, certi a Deo vos esse hæreditatis præmio donandos, domino enim Christo servitis.

M. Tametsi charissime fili, tibi per artem parendi potius quam imperandi præceptis ad huc sit opus, tamen quum ad honesta honoratamque senectutem Dei munere vivere possis, sicuti & victurum te spero, ignarum nollem, quemadmodum in eo vitæ statu, in quo divino beneficio fueris collocatus, te gerere conveniat.

ueniat . Quamobrem explicare te volo, quid ex altera parte, de parentum, dominorum, aut patrum familiâs, itemq; de coniugum officijs didiceris. Dic ergo primû de parētum in liberos officijs.

Ephē.9.
Collof.3.

2. Cor. I.
Prou. 10. &
13. & 2.9.

A. Parentum erga liberos officium, sicuti idem Apostolus S. Paulus docet, est, vt eos ab ipsis statim incubulis, ad timorem & disciplinam Domini, ad uerecundiam item, vitiorum odium, & amorem virtutis instituant, vtque ipsi sese liberis suis omnis pietatis atque sanctitatis exemplaria præbeant. Ab otio vero & desidïa, vt malorum omniû matre, liberos suos arcere debent, curarêque vt aut liberalibus disciplinis, aut aliqua bonæ artis scientia erudiantur: vt cum adoleuerint, ad victû necessaria honesté iusteq; possint acquirere.

M. Perge nunc ad dominorum & Patrum familiâs officia.

A. A dominis, & Patribus familiâs qui in locum parētum famulis & familijs

Dominorum Officium. Maritorum officium.

milijs suis pervenerunt, cavendum
esse didici, ne famuli languori sese
desidiaq; dedant: curandumq; tum
institutione diligenti, tum imprimis
imitatione sui, ut mores eorū ad ho-
nestatem, decorum, & virtutem for-
mentur. Cū quibus verò pacti sunt,
artibus eos, quas ipsi profitentur, e-
rudire, non secūs atque liberos suos
parentes consueverūt, sine ulla frau-
de, dilatione, aut ludificatione per-
doceant. Quod si quando animad-
versione opus fuerit, tam moderatē,
tam clementer, tantoq; emendandi
studio, ut naturales parentes charos
liberos solent, castigatione afficiant:
huius semper memores, esse & sibi
quoque in coelo dominum.

Eph. 6. b. 94
Col. 4. a. 1.
Heb. 12. b. 7

M. Maritorum iam officia erga u-
xores recense.

A. D. Petrus Apostolus, qui & ipse
maritus fuit, & D. item Paulus mari-
tus, sicuti ego accepi, instituunt, ut
prudenter cum uxoribus scienterq;
& absque omni omnino acerbitate
versentur: ut uxores nō secūs ac sua

1. Pet. 2. b.
Eph. 5. d. 28
Col. 3. c. 15.

B. i.

ipso-

ipſorū corpora diligant, tueātur, fo-
veant: immo maritos ſuas coniuges
amare debere, perinde atque Chri-
ſtus Eccleſiā dilexit, qui ſemetipſū
illi impedit, ut eam ſanctā efficeret.

M. Perge porro explicare quomodo
uxores viciffim ſeſe gerere debeant.

A. Eoſdem illos ſanctos Apoſtolos
uxores docere & cōmonefacere in-

Eph. 5. d. 22

Col. 3. c. 18.

1. Pet. 3. a. 1

tellexi, ut maritos ſuos revereantur,
illisq; haud ſecūs q̃ Domino ipſi, pa-
reant & obtemperent: eſſe. n. ma-
ritū uxoris ſuæ caput, ut & Chriſtus
eſt Eccleſiæ caput: Prōinde quēad-
modum Eccleſiæ ſive congregatio
Chriſto eſt ſubiecta, ſic & uxores
vires proprijs in omnibus rebus, ita
ut convenit, in Domino obſequētes
eſſe oportet: ſicuti & Sara obedivit
Abrahæ, eumq; dominū appellavit.

1. Pet. 3. a. 3.

In ſacris vero literis uxores veſtitu
ſe magnifico ſūptuoſōue exornare,
vel intortos aut auro redimitos ha-
bere crines prohibentur: ſed ut ad
exemplum ſanctarum illarū matro-
narum, que in Deo ſpē collocarunt,

exter-

Precatio Dominica.

externum quidē amictū mediocrem
simplicemq; induant , interno verò
illo virtutum cultu animos excolāt:
lenitate videlicet , mansuetudine,
tranquillitate , castitate, quæ res sunt
in oculis Dei pretiosissimæ.

M. Iam veró mi fili , quum non sit
situm in hominis cuiusq; protestate,
ut istis similibusq; Dei præceptis per
se pareat, illiq; ex sanctiss. legum sua-
rum præscripto inserviat , nisi ipse
virtutem nobis divinitus largiatur,
quæ noctes diésq; assiduis est effla-
gitanda precibus, an precationem il-
lam, quæ dominica dicitur , teneas
intelligere , & eam te próinde mihi
recitare velim.

A. PATER NOSTER QUI ES Math. 6.
IN COELIS , SANCTIFICETUR Luc. 11.
NOMEN TUUM. VENIAT REG-
NUM TUUM. FIAT VOLUN-
TAS TUA , SICUT IN COELO,
SIC ETIAM IN TERRA. PA-
NEM NOSTRUM QUOTIDIA-
NUM DA NOBIS HODIE. ET
REMITTE NOBIS DEBITA NOS-
TRA , SICUT ET NOS RE-
MITTIMUS DEBITORIBUS
NOSTRIS. ET NE NOS IN-

B.ii.

DV.

Dominica precationis summa.

DU CAS IN TENTATIONEM,
SED LIBERA NOS A MALO,
QUIA TUUM EST REGNUM, PO-
TENTIA, ET GLORIA, IN SE-
CULA, AMEN.

M. Quid á Deo in hac precatione
expetis?

A. Precor Dominum Deum me-
um, Patrem coelestē, bonorum om-
nium authorem, ut ego, & universi
mecum mortales divino illius spi-
ritu afflati, eum piē sanctēq; cola-
mus & veneremur: illi inserviamus,
& eius voluntati, ut par est, obedia-
mus: Oróq; Deum, ut omnia in uni-
versum, vel quæ ad animæ salutem
sunt necessaria, vel quæ ad usum vi-
tæ pertinent, nobis largiri velit: ut
supplicum misereri, & peccatis no-
stris agnoscere, pericula omnia tam
ab animis quam corporibus nostris
depellere, a vitiis, & flagitiis omni-
bus avocare, a Satanæ vi atque im-
petu tueri, & ab interitu sempiterno
conservare nos velit. Atque hæce-
um pro paterna sua clemētia, atque
bonitate, per Dominum nostrū Je-
sum

Sacramenta duo. Sacramentū quid. Eius partes.

lum Christū largiturum esse spē bonam concipio: ideōq; Amen, id est, ita fiat, ad finē precationis adiungo.

M. Quot in Ecclesia sua Sacramenta instituit Dominus?

A. Duo : Baptismum , & coenam Domini.

M. Quid est Sacramentum?

A. Est externum & aspectabile signum internam arcandamq; spiritua-lem gratiam representans , ab ipso Christo institutum , ad testificandū divinam erga nos per eundē Christum Servatorem , benevolentiam atque beneficentiam : quo Dei promissiones de remissione peccatorū, & æterna salute per Christum data, quasi consignantur, & earum veritas in cordibus nostris certius confirmatur.

M. Sacramentum quot partibus constat?

A. Duabus, signo externo atq; aspectabili, & interna invisibiliq; gratia.

M. Quod est in Baptismo signum externum?

B. iij.

A.

Math. 2.8.

A. Aqua, in quam baptizatus in-
tingitur, vel ea aspergitur, IN NO-
MINE PATRIS, ET FILII, ET
SPIRITUS SANCTI.

M. Quæ est arcana & spiritualis
gratia?

A. Remissio peccatorum, & Rege-
neratio: quæ utraq; habemus a mor-
te & resurrectione Christi: eorum
verò obsignationem atque pignus
habemus in hoc Sacramento.

M. Baptismi vim apertius adhuc mi-
hi ediffere.

A. Quum natura alieni ab Ecclesia
Deiq; familia, & per peccatum, filij
iræ, digniq; æterna dñatione simus,
per baptismum in Ecclesiam admit-
timur, certiores facti filios Dei jam
nos esse, & in Christi corpus inser-
tos, ejusque membra factos, in unum
cum ipso corpus coalescere.

M. Quæ requiruntur ab ijs, qui ad
baptismum accedunt?

A. Fides, & poenitentia.

M. Hæc planius explica.

A. Antea actæ impiæ vitæ vehemen-
ter

Officiū accedentis ad Baptismū. Cœna dominica.

ter primū poenitere, & certam fiduciam habere debemus, nos Christi sanguine à peccatis purgatos, atque ita Deo gratos esse, spiritumq; eius in nobis habitare. Et secundū fidem & professionem in Baptismo factam omni ope enitendum, ut carnem nostram mortificemus, & pia vita declaremus nos Christum induisse, & eius spiritu donatos esse.

M. Qui fit tum ut infantes Baptizentur, qui hæc per ætatem hætenus præstare non possunt?

A. Quia ad Ecclesiam Dei pertinet, & Dei benedictio, promissioq; Ecclesiæ facta per Christum, in cuius fide Baptizantur, ad eos pertinet: quæ postquam adoleverint, ipsos intelligere, credere, atque agnoscere oportet: enitque ut Christiani hominis officium, quod in Baptismo polliciti sunt atque professi, moribus & vita præstent.

M. Quæ est cœnæ dominicæ ratio?

A. Eadem nimirum, quam Christus Dominus instituit: QUI EA, QV B

B.iii.

Y R A-

Cena Domini.

Math. 26.

Mar. 14.

Luc. 22.

2. Cor. 11.

TRADITUS EST, NOCTE, AC-
CEPIT PANEM, ET POST QUAM
GRATIAS EGISSET, FREGIT, ET
DEDIT DISCIPULIS SUIS, DI-
CENS: ACCIPITE, EDITE, HOC
EST CORPUS MEUM, QUOD PRO
VOBIS DATUR: HOC FACITE
IN MEI COMMEMORATIONEM.
AD EUND EM MODUM ET CA-
LICEM ACCEPIT, (PER ACTA
COENA) ET GRATIAS ACTIS,
DEDIT EIS, DICENS: BIBITE EX
HOC OMNES: HIC EST ENIM
SANGUIS MEUS NOVI TESTA-
MENTI, QUI PRO VOBIS ET
PRO MULTIS EFFUNDITUR, AD
REMISSIONEM PECCATORUM
HOC FACITE, QUOTIESCUN-
QUE BIBERITIS, IN MEI COM-
MEMORATIONEM. Hanc formā
rationemque cœnæ Dominicæ tene-
re, donec ipse veniat, & inviolatē
fervare, piēque atque religiosē cele-
brare oportet.

M. In quem usum?

A. Ut mortis Domini, summique
beneficii illius, quo per eam affecti
sumus, gratiam perpetuē memoriā
celebremus & retineamus: & sicuti
in Baptismo renati sumus, ita cœna
Domi-

Cena Dominica partes.

Dominica ad vitam spiritualem atque sempiternam jugiter alamur atque sustentemur . Ideoque semel baptismo initiari, ut semel nasci, factis est: at coenæ Dominicæ, perinde atque alimenti, usus identidem est repetendus.

M. Quæ sunt hujus Sacramenti partes, atque materia?

A. Duplici materia, vel partibus duabus hoc Sacramentum, perinde atque baptismus, constat: quarum una terrena est, atque sub sensu cadens: altera cœlestis est, quæ sensibus externis percipi non potest.

M. Quæ est hujus Sacramenti terrena & sensibilis pars?

A. Panis & vinum, quibus utrisque, ut omnes peræque uterentur, Dominus disertè præcepit.

M. Cœlestis illa pars & remota ab omnibus externis sensibus quænam est?

A. Corpus & sanguis Christi, quæ in cena dominica fidelibus dantur, ab illisque accipiuntur, eduntur, &

B.v,

bibun-

bibitur, cœlesti tantum spiritualique modo, revera tamen: adeo quidem, ut sicuti panis corpora nutrit, ita & corpus Christi animas nostras spiritualiter per fidem alat: & sicut vino hominum corda exhilaratur, & roborantur vires, ita sanguine Christi animæ nostræ reficiuntur atque recreantur per fidem, qua ratione corpus & sanguis Christi in cœna recipiuntur. Nam Christus sibi fidentes tam certò facit corporis atque sanguinis sui participes, quàm certò se panem atque vinum ore & ventriculo recepisse sciunt.

M. An ergo panis & vinum in substantiâ corporis & sanguinis Christi mutantur?

A. Minimè: illud .n. esset naturâ sacramenti, (quod é materia cœlesti atque terrena constare oportet) extinguere.

M. An instituta fuit a Christo cœna, ut Deo patri sacrificium pro peccatorum remissione offeratur?

A. Nequaquam. Est .n. peccati, atque

Officium accedentis ad cenam Domini.

atque illi debitæ damnationis onus
tam grave, tam immensū immanēq;
pōdus, ut solus Dei filius Iesus Chri-
stus sacrificium, quo nos ab illis libe-
raret, facere posset. Quū ergo Ser-
uator noster Christus ipse in cruce
se morti pro nobis obtulit, unicā illā
perfectam sempiternamq; hostiam,
Deo patri gratissimā, ad peccati ex-
piationem semel in perpetuum im-
molavit, scelerum nostrorum macu-
las sanguine suo eluens atque delens
ad nostrā in æternū salutē. Nobis ve-
ro nihil reliqui fecit, nisi ut fiduciam
atq; spē omnē firmissimē in illo col-
locemus, sempiterniq; illi⁹ sacrificii
usum fructūq; gratis animis capia-
mus quod quidem in coena Domi-
nica maximē facimus.

M. Nostrū quod est officiū, ut rectē
ad coenam dominicam accedamus?

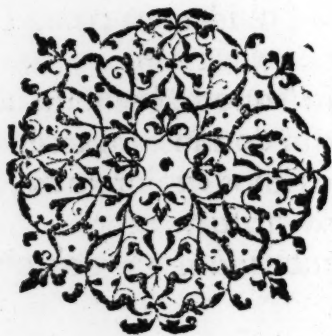
A. Ut nos ipsos exploremus, nū ve-
ra simus Christi membra.

M. Quibus id notis deprehende-
mus?

A. Primum si ex animo nos poeni-
teat

Officiam accedentis ad Cenam Domini.

teat peccatorum nostrorū : déinde,
si certa spe de Dei per Christum mi-
sericordia nitamur , atque nos susti-
neamus , cum grata redēptionis per
mortē eius acquisitæ memoria. Præ-
terea, si de vita in futurum pié degē-
da seriam cogitationem & destinatū
propositum suscipiamus. Postremó,
cūm cōiunctionis etiam, charitatís-
que inter homines mutux simbo-
lum in cæna dominica contineatur,
si proximos , id est , mortales
omnes, fraterno amore, sine
ulla malevolentia odióve
prosequamur.

P

C

tēp
tu
tua
san
not
lib
per
tru
in

S

pēs
nu

gin
sala
rita

de,
mi-
usti-
per
Præ
gē-
atū
nó,
atīf-
bo-
tur,
es

Precationes ante epulas, & cum epulati sumus, gratia- rum actiones.

Ante convivium precatio.

O Culi omnium suspiciunt, & in te, Psal. 144.
O Deus, spem suam collocant: tu
tēpestiuos illis cibos suppeditas: dilatas
tu manū tuā, & animantiū genus omne
tua beneficentia exaturas. Precamur
sanctissime Domine Deus, ut nos tibi,
nobisq; omnia dona, quæ de tua munifica
liberalitate accipimus, consecrare velis,
per Iesum Christum Dominum nos-
trum. Amen. Pater noster, qui es
in coelis &c.

Post convivium.

Sempiternæ rex gloriæ faxit, ut nos Math 22.
cœlestis suæ mensæ assecle partici. Luc. 22.
pēsq; simus, per Iesum Christum Domi-
num nostrum. Amen.

Deus Ecclesiam suam universam, Re-
ginam nostram Elisabetham, regnūque,
salvum conservet, & pacem nobis atque ve-
ritatem in Christo Iesu largiatur. Amen.

Ante

Ante epulas.

1. Cor. 10.

Sive editis sive bibitis, inquit S. Paulus, sive quid aliud facitis, ad Dei laudē gloriāq; fiant universa. Pater noster, qui. &c.

Post epulas.

Psal. 71.

Gloria, honos, laus tibi tribuatur Domine Deus, qui nos ab ineunte aetate nutricaris, & animantibus omnibus alimenta præbes, mentes nostras exple gaudio & letitia, ut victum necessarium semper habentes, omnibus piorum operū copys ditemur atque abundemus, per Iesum Christum Dominum nostrum. Amen.

Deus Ecclesiā suam universam. &c.

Ante cibum.

1. Tim. 4.

I Argire Pater clemētissime, ut tuorum munerum, per sanctum verbū tuum sacratorum, usu moderato fame sitique depulsa, tum corporum, tum animorum nostrorum vires ita reficiantur, ut ad utilia negotia gerenda promptiores alacriorēsque reddamur, ad tui sanctissimi nominis gloriā, per Iesum Christum Dominum nostrum. Amen.

Post

Postcibum.

Gratias tibi agimus pater optime,
cuius largissima benignitate corpo-
ra nostra assidue sustentatur: precamurq;
ut animos etiam nostros virtute tua cæ-
lesti, atque vitali sacrosancti verbi tui
pane pastuq; recreare, & fide vera, atque
certa spe sempiterna vita sustinere ve-
lis, per Iesum Christum servatorem
nostrum, cui tecum, & cum san-
cto spiritu, sit omnis honor,
& gloria. Amen.

